

סופרינו... * שבחים בחו"ל לעמוס עוז

* בורסת הציורים * הדיוק של ים המוות

בישיבה חגיגית שערכה האקדמיה ללשון העברית, במלאת לה 25 שנה, סיכם נשיאה פרופ' זאב בן-חיים את פועלה והישגיה. יחד עם זאת הקדיש פרופ' בן-חיים דברים למאבקו של בלשן רשות-השידור אבא בנדורף (ולמאבק-הנגד של ד"ר ראובן סיוון) על לשון השדרים, וטען, כי לעיתים קרובות דרכי-סיגנון שמבקש בנדורף לפסול, מצויות בדברי מיטב סופרינו... פרופ' בן-חיים הוסיף, כי "אין בכוחה של האקדמיה להורות הלכה פסוקה מאוששת בראיות חותכות, הגיוניות ומוסכמות על הכל או על הרוב, וכשאין התנאי הנתון להלכה פסוקה, על מוסד האקדמיה להיזהר מהלישול בעניינים המסורים לטעם בלבד..." הוא השמטי בכך את הקרקע מתחת למרבית טיעונו של אבא בנדורף, ההופך לעיתים את לשון השדרים מגוחכת * קובץ הסיפורים הר העצה הרעה מאת הסופר עמוס עוז, שראה אור בתרגום לאנגלית באנגליה, וזה בשבחים בביקורת שפורסמה בטיימס ליטרארי סאפלאנט. עוז הוא כיום הסופר הישראלי שספריו נפוצים ומתורגמים במספרים בולטים * ספר אחר מאת מחבר ישראלי, שזכה בשבחים בטיימס ליטרארי סאפלאנט הוא סיפרו (בצרפתית) של פרופ' זאב שטרנהאל, העוסק בשיורשי הפאשיזם הצרפתי עד למילחמת העולם הראשונה, ובתרומתם לתפקידה של צרפת במילחמת-העולם השנייה. פרופ' שטרנהאל פירסם באחרונה מאמר בהארץ, שבו ניתח את שורשי הפאשיזם הישראלי, מברית בריתנים של אבא אחרי מלחמת העולם הראשונה, ובתרומתם לתפקידה של צרפת במילחמת-העולם השנייה. פרופ' שטרנהאל פירסם באחרונה מאמר בהארץ, שבו ניתח את שורשי הפאשיזם הישראלי, מברית בריתנים של אבא אחרי מלחמת העולם הראשונה, ובתרומתם לתפקידה של צרפת במילחמת-העולם השנייה. פרופ' שטרנהאל פירסם באחרונה מאמר בהארץ, שבו ניתח את שורשי הפאשיזם הישראלי, מברית בריתנים של אבא אחרי מלחמת העולם הראשונה, ובתרומתם לתפקידה של צרפת במילחמת-העולם השנייה.

עמוס עוז

הישראלי שספריו נפוצים ביותר בעולם

שונות * עליו הפועמו המחודשת של בעמלה, עיתון הנוער העובד, שמרבית סופרי דור הפלמ"ח עשו בו את צעדיהם הראשונים, אמר משורר ירושלמי: "בעמלה חידש את הוצאתו לאור כדי לשלל סופרי דור הפלמ"ח תהיה שוב במה לפידוסם יצירותיהם..." * הנות הספרים הגדולה ביותר בעולם נפתחה בחודש שעבר בסוקו, ויש בה יותר ממיליון ספרים. החנות משתרעת על שטח של 3,000 מ"מ בקירוב. מחירי הספרים בחנות זו נעים בין 30 יאן (33 ל"י) למיליון יאן (1000 ל"י) לאלבומים יקרים ביותר * ההזמנה המקורית ביותר לתערוכת ציורים בשנים האחרונות, היא זו "רופ" ק. מציג: חלקך באדמת ארץ ישראל השטמה. ההזמנה לתערוכתו של יוסף ק. (ששמו לשם גיבורו של פרנץ קפקא בסיפרו המישוט), מודפסת על נייר-זכוכית * זה יותר משנה נשמעים בגלי צה"ל, בלילות מנגינות דיגיטל דרום-אמריקאיות, שהירים שירים בליווי מלל, על-פי סיפרו של ז'ורז' אמאדו ים המוות. בימים אלה ראתה אור בספריית פועלים מהדורה חדשה של ספר זה, בתרגומו של מנשה לוויין. בגוף הספר מודפס הנוסח: "מהדורה ראשונה יצאה לאור ב-1954". כמה חבל שהוצאת ספריית פועלים אינה יודעת מתי היא פירסמה לראשונה ספר זה, מאחר שבספרייתו של כתב שורות אלה, מצויה מהדורה ראשונה של ים המוות באותה ההוצאה, אלא שהספר ראה אור כבר בשנת 1951 * בדיחה הרווחת באחרונה בסרקלני סיפורת תל-אביביים היא: עכשיו, אחרי ש"צחק בשווים" זינגר קיבל את פרס נובל, מן הראוי להעניק את פרס ביאליק לבנו, הסופר-עיתונאי ישראלי זמיר, כדי שלא יגידו כי התפוח נופל רחוק מן הנובל * * * * *

הבריגדיר החליט לשרת את הריאקציה: גדעון עפרת, בתיאורו הסכאריניסטי-ביבלי, הלוקה היישר מתוך תרבות עיתונאית-הבורגנית, הריאקציונית וכו', העמיד בתיאורו את הגולד-שטיין הנ"ל כדמות שעל פיה ישק דבר בעתיד האמנות הישראלית. עפרת מתבסס, כנראה, מן המחר שאותו מבטיח, ניתוח שלכלתני, יבש ומארכסיסטי של עובדות... * * * * * ודיוקנו של "האמן הרדיקאלי (ש)פועל מעתה בחשאי מתוך המחנה הבורגני עצמו..."

שבועיים אחרי פירסום כתבה זו של גדעון עפרת הוכח ברבים, כי צבי גולד-שטיין הוא אדם המשתמש במילים שאינן מתכוון להן כלל וכלל. ראשית: הוצאה ישירה של הכתבה של עפרת היתה הקצנה של עמדתו של משרד-החינוך בסיכוי סוף שבין מנהל בצלאל לבין תלמידי המוסד, כאשר אנשי משרד-החינוך טענו: "אנחנו לא נשקט, אלא נמשיך ב"פריגנות האדומות" של "בצלאל"..."

אלא ש"גלגלי ההיסטוריה" הטילו מים מיהם על ראשי הכל. הבריגדיר האדום, צבי גולדשטיין, הוכיח שכמינהג, מהפכנים רבים בעבר הוא אינו אדום כלל, וכי הוא משייך על הבריגדה הוורודה. הני הלת בצלאל וקליקת הקונספטואלים, בראש שות פנחס כהן-גון (השונה בחו"ל), ובשותפות עם אוסולדו ברומברג והני קליטט פינחס עשת, שכרו את שירותיו ה"מהפכניים" של צבי גולדשטיין, על-מנת לדכא ** את "העילית האינטלקטואלית המכונה את הקרקע למהפכה..." של התלמידים, וקיבלו אותו כמורה במחלקה — במקום פרולטאריס-מורים שפוטרו — ופסק רב, אם בתור שכוה הוא "יפעל מעתה בחשאי מתוך המחנה הבורגני עצמו..."

הקשר האחד והיחיד בין גולדשטיין, המהפכני-בדימוס, לבין הבריגדות-האדום-מות, המארכסיזם, הדיאלקטיקה וכל זה שאה, הוא גישתו, הבהירה, הקרה, הרציונל-נאלית אך אכזרית... שטבחה את הדגם הרעיוני של גדעון עפרת, את הנהלת בצלאל, למען מטרה אחת לא-מהפכנית — הרי היא קידומו האמנותי בלבד. אם אמר מישהו ש"ההפכה טורפת את ילדיה...", הוכיח צבי גולדשטיין כי "הבורגנות מלקקת את מזוריה..."

עיון

"א יידישער שרייבער"

בימים אלה, שבהם מתנהל פסטיבל יצחק בשוויטס-זינגר, אין טוב מאשר לשוב ולבחון את ענקי סיפורת האידיש, ולהעריך מחדש את ערכם ברצף התרבות ה"יהודית לדורותיה. בחודש שעבר ראתה אור מהדורה חדשה ומורחבת של שלום עליכם — מסות משולבות מאת הפרופ' דן מירון... * * * * * דן מירון מעמיד את שלום עליכם ב"מעלה של סופר בעל ערך אוניברסלי, המצליח בכתיבו לחזור לרובי התרבות ה"יהודית בגטו המזרח-אירופי, בסוף המאה שעברה ובראשית המאה הנוכחית. שלום עליכם פורש בספריו גלריה מהגבריים ועד לפרולטריון היהודי שם. פרופ' מירון מנתח ניתוח מבריק את תהליך הפיכתה של האידיש לשון סיפורתית, עם כל הבעיות הכרוכות בכך, ואת שיאה של לשון זו בכתיבת שלום עליכם. פירוש היכולת הסיפורתית, המתארת בקפידה מנופה את מיכלול בעיות התרבות והקיום של יהדות מזרח-אירופה, תוך היכולת לקיים

* מר עפרת שמע בוודאי, כי העולם יוצף קברים של בני-אדם, קורבנות הניחות השכלתני יבש ומרכסיסטי של עובד... * * * * * גולדשטיין קמייבא של אופנות מהפכניות יודע-מן הסתם, שלמעשהו קוראים מהפכנים בעולם בשם "סקב" (scab) = מפר שביתה, ו"סקב" בזו מן הסתם אפילו בעיני הבריגדות האדומות של אמריקה. * * * * * דן מירון, "שלום עליכם — מסות משולבות", מהדורה חדשה ומורחבת, הוצאת "מסדה", 259 עמודים. (כריכה רכה).

שמרבית המבקרים בחנו את איכותו של עשואל כהתאם לכך. תמצית תגובתו של מגד במדורי המיכתבים למערכת הסיפורתית, היתה: "עשואל אינו ארכיטיפ המסמל את דיוקנו החולני כציבור... (על איה) איננה מייצגת את המציאות המודלדת מערכים, מחוץ וגם מתקורה..."

מ"עשואל ועד "רעואל": אין בי כוונתו של כתב שורות אלה להמליץ ל"רוח בקריאת הספר, ואפילו לא להסריח עצמו בסיומן החביונות התת-הכדתיים של המחבר, העמוסים תילי-תילים של מילי-טאריום. מעיברית משובשת ומלאכותית הסרת הקשמים סיפורתיים הופכת ספר זה אחד מהרעועים שראתה הסיפורת היעברית מעודה. כתב שורות אלה אינו מוצא גם טעם להסריח עצמו בפיענוח השקירות המגדית, שמקורה בשנות ראשית המדינה, כאשר מגד רועיו לעט (לא לנשק) היו כל-ישרת בידי דין התנועה' הדין החוץ' ורק לא דין הסיפורת היעברית.

עשואל פותח עידן חדש בסיפורת בני דורו של מגד, ואם לנקוט את לשונו של מנדלי מוכר ספרים, הרי עד שכותב שורת אלה עסקו בהיבור רשימה זו שלפ"י, ניכס, רבותי, העבריו כתיב-היעיתים היעברית מיעדים על כך שמעשואל ועד פירקי רעואל, ופרקיו שראו אור בכיתב-היעיתים מעידים על כך שמעשואל ועד רעואל לא היה עוד כפלי-היאל. וקול ספר נשמע בישראל: "איסתרא בלגיא קיש קיש קריא..." (מטבע קטן הנתון בתוך כד ריק, משיע קול רם).

אמנות

הבריגדה הוורודה

"מכאן יצאו הגלגלים שיניעו את גלגלי ההיסטוריה": לפני כמה שבועות פירסם גדעון עפרת במוסף הארץ, רשימה תחת הכותרת בריגדות אדומות, שעסקה בקביעה כי "מול נטייה ימנית גוברת והולכת של הציבור בארץ, מפתח האוניברסל הישראלי עומד שמואלנית רדיקאלית יותר ויותר..."

ציר רשימתו של עפרת הוא אחד בשם צבי גולדשטיין, שעליו כתב עפרת: "צבי גולדשטיין אינו מועניין באמנות של ע"י ציב צורני או הכעה רישית. האמנות לגבי היא תוכן, קודם כל, והתוכן הוא — ניתוח דיאלקטי מטרואליסטי ותקפני של המצב החברתי, התרבותי והאמנותי. גולדשטיין רואה את עצמו כחלק מהעילית האינטלקטואלית המכונה את הקרקע למרפכה. הקהל שלו, לפיכך, אינו ההמוני, ניכס, אלא החוג האינטלקטואלי של עולם התרבות והאמנות (קרי: גדעון עפרת). מכאן יצאו הגלגלים שיניעו את גלגלי ההיסטוריה. לקולו המצומצם יוצא גולדשטיין בשיוון כניתוח שכלתני יבש ומרכסיסטי של עובדות. המאדיום שלו הוא הכרזה והסקפה או הטיפופיקורד. על כרונות נדיר לות יותר או נדולות פחות הוא מנתח מדיניות של גלריות, מוזיאונים, אינסטיטוט של כעלי-מומו וראשי מדינות וחוקף את המדיניות והתכנסים האפלים של נכלי העיר... עם זאת, רואה עצמו צבי גולדשטיין כאיש, בריגדות אדומות באמנות, בעיקר ככל הקשור לתהליכי עבודה ולהגדרה הכלהגותית שלו כאמן. אנשי הבריגדות נראים כבורגנים לכל דבר, כמשיך היום הם עמלים כפיקודים, כפועלים וכו', והם מנתלים חיי מתפחה מסוררים... גולדשטיין אימץ את כתב-החכם האמנותי. לא עוד האמן הבורח המתפקד כמין חייה מבויתת. לא עוד אנטי-בורגנות שחוכחה ככלת-יעי... לה... האמן הרדיקאלי יפעל מעתה בחשאי מתוך המחנה הבורגני עצמו כמולד, מתי לבש ומתנהג צבי גולדשטיין לא כאמן, שיעקף קצר, מגולח למשעי, מטפל באמנות בלדור ובכיתו — כזה הוא הגילגול האי-מהפכני החדיש. חדר עבודתו נראה כאני-טיסטודיו של אמן: מכונת כתיבה, טייפ-ריקורדר, שולחן כתיבה וכוננית קטנה. זה הכל. כחרר המצוהצח והמסודר נוצרת אמנות, הבריגדות האדומות" * בהירה, קרה, רצינואלית אך אכזרית... * * * * *